

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 29/2023, 6 LIPCA 2023 © PISM

KOMENTARZ

V4 dla obywateli – czeskie przewodnictwo w Grupie Wyszehradzkiej

Łukasz Ogrodnik

Przejęcie przez Czechy rocznego przewodnictwa w Grupie Wyszehradzkiej (V4), które miało miejsce 1 lipca br., przypada na czas największego od lat kryzysu funkcjonowania tego formatu. W obliczu wyraźnych różnic, które dotyczą przede wszystkim reakcji na wojnę rosyjsko-ukraińską, rząd Petra Fiali proponuje koncepcję minimalistycznego funkcjonowania V4. Grupa ma przetrwać dzięki społecznym działaniom i niskiej aktywności. Tym samym czeskie przewodnictwo będzie przypominać poprzednie – słowackie.

W jakiej kondycji jest Grupa Wyszehradzka?

Fundamentalne różnice w reakcji Węgier i pozostałych państw V4 na rosyjską inwazję na Ukrainę – i związany z tym kryzys zaufania – ograniczyły zakres i dynamikę współpracy w Grupie i spowodowały intensyfikację działań w ramach innych formatów [regionalnych](#). Odzwierciedleniem tych zmian był minimalizm [słowackiego przewodnictwa](#). Kierując Grupą, Czechy będą pod tym względem kontynuować podejście Słowacji, czego potwierdzeniem jest krótki i ogólnikowy program przewodnictwa. Ze względu na fakt, że minister spraw zagranicznych Jan Lipavský jest przedstawicielem sceptycznej wobec V4 Czeskiej Partii Piratów, na poziomie tego resortu spodziewana jest dalsza marginalizacja współpracy wyszehradzkiej. Co więcej, wyniki wrześniowych wyborów parlamentarnych na Słowacji – w sondażach prowadzi niechętna wspieraniu Ukrainy partia SMER-SD – mogą pogłębić podziały w V4.

Jakie są priorytety czeskiego przewodnictwa?

Sformułowanie „V4 dla obywateli” – motto czeskiego przewodnictwa – wskazuje na skupienie się na sferach

niebudzących kontrowersji i jednocześnie niewymagających trudnego w warunkach podziałów uzgadniania stanowisk i koordynacji działań. Oznacza to nadanie priorytetowego charakteru współpracy w dziedzinie edukacji, kultury i sportu, a także nauki i innowacji. Dzięki Międzynarodowemu Funduszowi Wyszehradzkiemu wsparcie w tych dziedzinach ma być udzielane także obywatelom Ukrainy. Spadek dynamiki konsultacji w V4 na wielu szczeblach zmniejsza szanse na przedstawienie wspólnych propozycji na forum UE. Państwa V4 nadal łączy jednak wiele kwestii wspólnotowych. Są zwolennikami m.in. [dołączenia Bułgarii i Rumunii do strefy Schengen](#), poszerzania polityki spójności czy rozwoju energetyki jądrowej w UE. Jednocześnie kwestie te korespondują wyraźnie z interesami Polski w Europie Środkowej i w UE.

Co przewodnictwo rozumie przez regionalne bezpieczeństwo?

Państwa V4 są podzielone w kwestii percepcji zagrożeń na wschodzie Europy. Różnice te oznaczają m.in. brak wspólnego poparcia dla militarnej pomocy dla Ukrainy czy dla szwedzkich wysiłków akcesyjnych do NATO. Węgry –

KOMENTARZ PISM

mimo złożonych przez siebie obietnic oraz nacisków ze strony partnerów z V4 – odkładają ratyfikację akcesji tego państwa do Sojuszu. W zakresie współpracy wojskowej przewodnictwo zapowiada m.in. ćwiczenia Czech Lion i kontynuację współpracy w ramach Grupy Bojowej UE V4 oraz Dowództwa Połączonej Grupy Wsparcia Logistycznego V4 w NATO. Dla państw V4 istotnym elementem bezpieczeństwa jest ponadto polityka migracyjna. Pomimo zapewnień o tożsamym jej postrzeganiu (w tym ochrony granic zewnętrznych UE) i o odrzuceniu obligatoryjnego przydziału uchodźców – złożonych podczas szczytu premierów V4 w Bratysławie 26 czerwca br. – Grupa Wyszehradzka nie zaprezentowała jednolitego stanowiska podczas szczytu Rady Europejskiej 30 czerwca. Co więcej, postawa Polski i Węgier, różniąca się od stanowiska pozostałych państw UE, spotkała się z krytyką szefów rządów Czech i Słowacji.

Jak V4 będzie oddziaływać poza UE?

Czeskie przewodnictwo w V4 promuje ambitną politykę rozszerzenia UE, jednak z powodu podziałów w Grupie

wskazuje jedynie na konieczność poszukiwania sposobów wsparcia przez Partnerstwo Wschodnie ambicji integracyjnych Ukrainy, Mołdawii i Gruzji. Z tego samego powodu zabrakło stanowiska w sprawie przyszłego członkostwa Ukrainy w NATO. Przewodnictwo głosi natomiast potrzebę pomocy Ukrainie, w której skład ma wchodzić np. dokumentowanie zbrodni wojennych, wsparcie edukacji Ukraińców w krajach wyszehradzkich i powojenna odbudowa państwa. Przedyskutowaniu pomysłów w tej materii ma służyć udział Ukrainy w Międzynarodowych Targach Inżynieryjnych w Brnie w październiku br. Chociaż wsparcie wysiłków akcesyjnych państw Bałkanów Zachodnich łączy państwa V4, Czechy w większej mierze upatrują realizacji tego celu w innych platformach współpracy. M.in. dlatego w czerwcu br. dołączyły do inicjatywy Austrii „Przyjaciele Bałkanów Zachodnich”, która zrzesza także Słowację, Słowenię, Chorwację, Włochy i Grecję. Podkreślając rolę innowacyjności w rozwoju gospodarek, przewodnictwo wskazuje jako partnerów [Japonię](#) i [Koreę](#) – państwa, z którymi V4 ma doświadczenia współpracy w tej dziedzinie.